

Міністерство освіти і науки
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара
Факультет суспільних наук і міжнародних відносин
Кафедра соціальної роботи

ПОСІБНИК
з навчальної дисципліни
МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль 2

Для студентів за спеціальністю 8.130102 Соціальна робота

Укладач: доцент Глазунов С.В.

Дніпропетровськ
ДНУ
2015

ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 5. Технологія підготовки до лекційних занять

Питання семінарського заняття

1. ЛЕКЦІЯ ЯК ФОРМА НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ.

- Поняття про лекцію як форму навчального процесу.
- Функції та види лекцій. Форми підготовки лекційного матеріалу.
- Роль лекції у керуванні навчальним процесом.
- Проблеми співвідношення змісту лекцій і підручника.

2. ЕТАПИ ПІДГОТОВКИ ЛЕКЦІЇ.

- Визначення теми, укладання плану лекції.
- Збирання матеріалів для лекції.
- Методичні вимоги до назви, плану, композиції лекції.
- Логічні та психологічні методи компонування лекційного змісту.
- Врахування відмінностей між усною і письмовою мовою.

3. НАПИСАННЯ ТЕКСТУ ЛЕКЦІЇ.

- Використання фактичного матеріалу в лекції.
- Проблеми створення образності лекційного змісту.
- Методика застосування наочних засобів навчання.
- Методичні рекомендації щодо укладання лекційного тексту.
- Заключна підготовка тексту лекції до викладання.

Наприкінці заняття здійснюється моделювання поведінки викладача різних ситуаціях, пов'язаних з педагогічною діяльністю. **Кожен студент** на основі одержаних знань **готує конкретну ситуацію**, яка може відбутися у процесі навчальних занять та пропонує варіант правильних, на його погляд, ("еталонних") дій викладача.

Приклад конкретної ситуації:

На одній із дисциплін студент 3 курсу регулярно задає викладачеві питання практичного характеру. Із цієї дисципліни не передбачені практичні заняття, є тільки лекційний курс. Але на одному занятті студент заявляє, що йому незрозуміло, навіщо йому вивчати чийсь теорії, концепції, міжнародний досвід, коли можна вивчати, як це все функціонує в нашій країні, і навіть просто законодавство України корисніше вивчати, ніж усі ці концепції. Він вважає, що йому це не знадобиться в майбутній професійній діяльності, він не застосує ці знання в реальній дійсності.

Визначте, у чому полягає конфліктність ситуації та сформулюйте рекомендації щодо можливих правильних дій викладача щодо її вирішення. (Конкретна ситуація укладена студенткою Доценко Т.О.).

Відбувається обговорення запропонованого викладачем-студентом рішення. Присутні можуть також запропонувати свої варіанти педагогічних дій.

Рекомендована література

Базова

1. Глазунов С.В. Основи ораторського мистецтва та методики проведення навчальних занять: Навч. посіб. - Д.:РВВ ДНУ, 2001.
2. Педагогічна майстерність: Підручник / І.А.Зазюн, Л.В.Крамущенко, І.Ф.Кривонос та ін. – 2-ге вид., допов. і переробл. – К.: Вища шк., 2004.
3. Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах: Затверджено міністерством освіти України від 2 червня 1993 № 173. – К., 1993.

Допоміжна

1. Адлер Г. НЛП-графіка. Мышление в рисунках и образах. – СПб.: Питер, 2003.
2. Бадмаев Б.Ц. Методика преподавания психологии. – М.: ВЛАДОС, 1999.
3. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи. - К.: Центр навчальної літератури, 2003.
4. Глазунов С.В. Управлінське спілкування: Навч. посіб. – Д.: РВВ ДНУ, 2002.
5. Глазунов С.В. Деякі науково-методичні аспекти викладання соціально-гуманітарних дисциплін у сучасних умовах // Соціально-гуманітарна освіта і наука в сучасному українському суспільстві: проблеми та перспективи розвитку: Матеріали регіон. наук.-практ. конфер. – Д.: ТОВ «Інновація», 2009. – С.168-170.
6. Глазунов С.В. Модернізація методів викладання у вищій школі в умовах культурних запозичень // Актуальні проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції України: Матеріали 5-ї регіон. наук.-практ. конф. / За заг. ред. Л.Л.Прокопенка. - Д.: ДРІДУ НАДУ, 2008. – С. 126-129.
7. Глазунов С.В. Методологічні аспекти сучасного викладання та навчання у вищій школі // Вісн. Дніпропетр. ун-ту: Соціологія. Філософія. Політологія. - Д.: ДНУ, 2008. - Вип. 17. - С. 411-415.
8. Джеймс Т., Шепард Д. Мастерство презентации. – М.: Изд-во «ФАИР», 2008. – 240 с.

Тема 6. Методика проведення семінарських та практичних занять

Питання семінарського заняття

1. Методика підготовки викладача до семінарських занять.
2. Традиційні форми проведення семінарських занять.
3. Інтерактивні методи навчання.
4. Культура дискусії на семінарському занятті та роль у цьому викладача.
5. Методика оцінки відповідей студентів на семінарських заняттях.

Рекомендована література

Базова

1. Глазунов С.В. Основи ораторського мистецтва та методики проведення навчальних занять: Навч. посіб. - Д.:РВВ ДНУ, 2001.
2. Педагогічна майстерність: Підручник / І.А.Зазюн, Л.В.Крамущенко, І.Ф.Кривонос та ін. – 2-ге вид., допов. і переробл. – К.: Вища шк., 2004.
3. Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах: Затверджено міністерством освіти України від 2 червня 1993 № 173. – К., 1993.

Допоміжна

1. Бадмаев Б.Ц. Методика преподавания психологии. – М.: ВЛАДОС, 1999.
2. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи. - К.: Центр навчальної літератури, 2003.
3. Глазунов С.В. Деякі науково-методичні аспекти викладання соціально-гуманітарних дисциплін у сучасних умовах // Соціально-гуманітарна освіта і наука в сучасному українському суспільстві: проблеми та перспективи розвитку: Матеріали регіон. наук.-практ. конфер. – Д.: ТОВ «Інновація», 2009. – С.168-170.
4. Глазунов С.В. Модернізація методів викладання у вищій школі в умовах культурних запозичень // Актуальні проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції України: Матеріали 5-ї регіон. наук.-практ. конф. / За заг. ред. Л.Л.Прокопенка. - Д.: ДРІДУ НАДУ, 2008. – С. 126-129.
5. Глазунов С.В. Методологічні аспекти сучасного викладання та навчання у вищій школі // Вісн. Дніпропетр. ун-ту: Соціологія. Філософія. Політологія. - Д.: ДНУ, 2008. - Вип. 17. - С. 411-415.
6. Щербань П.М. Навчально-педагогічні ігри у вищих навчальних закладах. - Київ.: «Вища школа», 2004.

Тема 7. Досвід проведення лекційних та семінарських занять.

Студенти презентують підготовлену лекцію, розраховану на дві академічні години. Тема лекції обирається з конкретної навчальної дисципліни за спеціальністю «Соціальна робота». Вона має бути пов'язана з певними проблемами соціальної роботи. Рекомендується використовувати матеріали дипломної роботи, адже практичне її значення може полягати, зокрема, і в тому, щоб використовувати узагальнені матеріали для навчання соціальних працівників шляхом підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації. Лекція має складатися з титульного листа, короткого вступу, основної частини з двох-трьох питань, висновку по лекції, списку літератури (основної та додаткової). Найвищий бал одержує лекція, прочитана в студентській аудиторії на молодших курсах спеціальності «Соціальна робота».

Студенти опрацьовують лекційний матеріал, навчальну літературу, укладають робочий план проведення зазначеного семінарського, готуються провести семінарське заняття як викладачі.

Базова

1. Глазунов С.В. Основи ораторського мистецтва та методики проведення навчальних занять: Навч. посіб. - Д.:РВВ ДНУ, 2001.
2. Педагогічна майстерність: Підручник / І.А.Зазюн, Л.В.Крамущенко, І.Ф.Кривонос та ін. – 2-ге вид., допов. і переробл. – К.: Вища шк., 2004.
3. Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах: Затверджено міністерством освіти України від 2 червня 1993 № 173. – К., 1993.

Допоміжна

1. Адлер Г. НЛП-графика. Мышление в рисунках и образах. – СПб.: Питер, 2003.
2. Бадмаев Б.Ц. Методика преподавания психологии. – М.: ВЛАДОС, 1999.
3. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи. - К.: Центр навчальної літератури, 2003.
4. Глазунов С.В. Управлінське спілкування: Навч. посіб. – Д.: РВВ ДНУ, 2002.
5. Глазунов С.В. Деякі науково-методичні аспекти викладання соціально-гуманітарних дисциплін у сучасних умовах // Соціально-гуманітарна освіта і наука в сучасному українському суспільстві: проблеми та перспективи розвитку: Матеріали регіон. наук.-практ. конфер. – Д.: ТОВ «Інновація», 2009. – С.168-170.

6. Глазунов С.В. Модернізація методів викладання у вищій школі в умовах культурних запозичень // Актуальні проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції України: Матеріали 5-ї регіон. наук.-практ. конф. / За заг. ред. Л.Л.Прокопенка. - Д.: ДРІДУ НАДУ, 2008. – С. 126-129.
7. Глазунов С.В. Методологічні аспекти сучасного викладання та навчання у вищій школі // Вісн. Дніпропетр. ун-ту: Соціологія. Філософія. Політологія. - Д.: ДНУ, 2008. - Вип. 17. - С. 411-415.
8. Джеймс Т., Шепард Д. Мастерство презентації. – М.: Изд-во «ФАИР», 2008. – 240 с.

Тема 8. Контроль та корекція навчальної діяльності студентів і викладача Питання семінарського заняття

1. Педагогічний контроль як корективний метод навчання.
2. Рейтингова система оцінок знань студентів.
3. Принципи укладання екзаменаційних білетів.
4. Критерії оцінки відповіді студентів при складанні іспитів та заліків.
5. Особливості тестування як методу перевірки й оцінки знань.
6. Педагогічне спостереження під час викладання та засоби оцінювання якості проведення занять.
7. Методика педагогічного впливу на студентів: вимоги, заохочення і покарання, громадська думка.
8. Методика рецензування лекцій, оцінки проведення семінарських занять, прийому іспитів, інших форм навчальної роботи.

Рекомендована література

Базова

1. Болюбаш Я.Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти. К.: Компас, 1997.
2. Глазунов С.В. Основи ораторського мистецтва та методики проведення навчальних занять: Навч. посіб. - Д.: РВВ ДНУ, 2001.
3. Методичні рекомендації з розроблення складових галузевих стандартів вищої освіти (компетентнісний підхід) / Укладачі: В.Л. Гуло, К.М. Левківський, Л.О. Котоловець, Н.І. Тимошенко, В.П. Погребняк, А.В. Гончарова, М.О. Присенко, М.В. Симонова, Н.В. Крошко – К.: Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України, 2013.
4. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 року № 1556 [Електронний ресурс] – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua. – Загол. з екрана.
5. Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах: Затверджено міністерством освіти України від 2 червня 1993 № 173. – К., 1993.

Допоміжна

1. Бадмаев Б.Ц. Методика преподавания психологии. – М.: ВЛАДОС, 1999.
2. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи. - К.: Центр навчальної літератури, 2003.
3. Глазунов С.В. Деякі науково-методичні аспекти викладання соціально-гуманітарних дисциплін у сучасних умовах // Соціально-гуманітарна освіта і наука в сучасному українському суспільстві: проблеми та перспективи розвитку: Матеріали регіон. наук.-практ. конфер. – Д.: ТОВ «Інновація», 2009. – С.168-170.
4. Глазунов С.В. Методологічні аспекти сучасного викладання та навчання у вищій школі // Вісн. Дніпропетр. ун-ту: Соціологія. Філософія. Політологія. - Д.: ДНУ, 2008. - Вип. 17. - С. 411-415.
5. Глазунов С.В. Модернізація методів викладання у вищій школі в умовах культурних запозичень // Актуальні проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції України: Матеріали 5-ї регіон. наук.-практ. конф. / За заг. ред. Л.Л.Прокопенка. - Д.: ДРІДУ НАДУ, 2008. – С. 126-129.
6. Глазунов С.В. Управлінське спілкування: Навч. посіб. – Д.: РВВ ДНУ, 2002.
7. Джеймс Т., Шепард Д. Мастерство презентації. – М.: Изд-во «ФАИР», 2008. – 240 с.
8. Клайн П. Справочное руководство по конструированию тестов, - К.: ПАН Лтд, 1994.
9. Малахова Ж.Д. Викладання соціології: досвід інноваційних прийомів : Навч. посіб. – К.: Центр учб. літ., 2008. – 280 с.
10. СТДНУ 6.130102-14. Стандарт вищої освіти Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара. Засоби діагностики якості вищої освіти бакалавра. – Д.: ДНУ, 2014. – с.
11. СТДНУ 6.130102-14. Стандарт вищої освіти Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара. Засоби діагностики якості вищої освіти магістра. – Д.: ДНУ, 2014. – с.
12. Шпильовий В.Д., Жила В.Г. Створення тестів та проведення тестового контролю якості підготовки. – Луганськ: Вид-во Східноукр. держ. ун-ту, 1997.